KIS JÁNOS

A szabadság védelmében

VISSZHANG - LII. évfolyam 37. szám, 2008. szeptember 12.

Válasz Kádár András Kristófnak

Álláspontom körvonalai
Mit tehet az állam az erőszakos demonstrációk megelőzésére? Elterjedt vélekedés szerint a jelenlegi jogi helyzetben semmit. A gyülekezési törvény (Gytv.) arra kényszeríti a rendőrséget, hogy - hacsak nem kíván jogellenesen visszaélni a hatalmával - vegye tudomásul az olyan tüntetések bejelentését, melyek előre tudhatóan erőszak alkalmazására szerveződnek. A törvény ugyanis tételesen felsorolja a tiltás lehetséges indokait: "Ha a bejelentéshez kötött rendezvény megtartása a népképviseleti szervek vagy a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyeztetné, vagy ha a közlekedés más útvonalon nem biztosítható, a rendőrség ... a rendezvénynek a bejelentett helyszínen vagy időpontban való megtartását megtilthatja." (8. § [1]) Az utcai randalírozás, mások zaklatása, bántalmazása, megfélemlítése, testi épségük vagy akár életük veszélyeztetése súlyosabb kizáró okok, mint a közlekedés biztosításának érdeke, s tán a népképviseleti szervek, bíróságok zavartalan működéséhez fűződő érdeknél is nyomósabb, ilyen indok azonban - így a közvélekedés - a törvényben nem található.

A Népszabadságban megjelent két írásom vitába szállt e hiedelemmel (Szégyen, büszkeség, demokrácia, július 12., valamint Gyűlölet, jog, politika, július 31. - ez utóbbi válasz Fleck Zoltán július 22-én megjelent vitacikkére). Kétségbe vontam, hogy a Gytv. tétlenségre kárhoztatná a rendőrséget. Azt állítottam, hogy ma is vannak jogi eszközök, melyeket igénybe véve hathatósan s egyben a joguralom elveihez és eljárásaihoz szigorúan ragaszkodva meg lehet tagadni a nyilvánvalóan jogellenes rendezvények (ezt az összefoglaló megnevezést alkalmazza a törvény a gyűlések, tüntetések, felvonulások megnevezésére) tudomásulvételét.

Döntő érvem a következőképpen szólt. A 8. §. rendelkezései a gyülekezési törvény által egyébként jogszerűnek elismert rendezvényekre vonatkoznak. Azt mondják ki, hogy közérdekből a gyülekezési jog gyakorlása is korlátozható, bár csak a legszűkebb körben és mértékben: csak akkor, ha a közlekedést más útvonalon nem lehet biztosítani, vagy ha a népképviseleti szervek, illetve a bíróságok zavartalan működését súlyos veszély fenyegeti. Mivel azonban alapjog gyakorlásáról van szó, a rendezvény még ezekben az esetekben is csupán a legszűkebb mértékben korlátozható: az adott helyszínen vagy időpontban tiltható meg, nem általában. Továbbá: a rendőrség nem köteles tiltani a rendezvény megtartását, csupán tilthatja, azaz mérlegelheti, hogy az ott és akkor megrendezendő tüntetéshez fűződő érdek nem írja-e felül a vele szembenálló érdekeket.

A zaklatás, bántalmazás, megfélemlítés céljából szerveződő demonstrációk azonban nem a gyülekezési jogot gyakorolják, és nem élvezik a törvény védelmét. Az alkotmány a békés gyülekezéshez való jogot ismeri el 62. §-ában; a Gytv. ezt megismétli és tovább értelmezi: "A gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével." (2. § [3].) Olyan tüntetést, amilyenek a melegellenes akciók vagy a gárda masírozásai, a gyülekezési törvény alapján egyáltalán nem lehet tartani - nemcsak egy bizonyos helyszínen és időpontban, hanem sehol és soha. A Gytv. a békés gyülekezés tudomásulvételét és biztosítását utalja a rendőrség hatáskörébe; arra sem a rendőrségnek, sem más közigazgatási szervnek nem ad hatáskört, hogy a gyülekezési szabadság által nem védett, jogellenes rendezvények bejelentését tudomásul vegye.

Kétségtelen, a törvény nem rendelkezik külön arról, hogy a rendőrségnek hogyan kell eljárnia, amikor olyan demonstrációt jelentenek be, melyről előre megállapítható, hogy erőszakra vagy az erőszakkal való fenyegetésre szerveződik. A rendőrség tevékenységét azonban a Gytv. nem egymagában szabályozza. Egyrészt ott a rendőrségi törvény (Rtv.), mely átfogó eligazítást ad kötelezettségeiről és jogosítványairól, másrészt pedig a Btk., mely meghatározza a demonstrációk során elkövethető bűncselekményeket, kijelölve a helyzeteket, melyekben a rendőrségnek közbe kell lépnie, végül pedig a közigazgatási hatósági eljárási törvény (Ket.), mely a hatósági eljárás általános szabályait foglalja össze. A Gytv. külön rendelkezésének hiányában ezekhez kell fordulni.

Arra a kérdésre, hogy mit kell tennie a rendőri szervnek, amikor a gyülekezésről szóló bejelentést közigazgatási hatóságként elbírálva azt találja, hogy a bejelentés tudomásulvételére sem neki, sem más hatóságnak nincs hatásköre, a Ket. adja meg a választ: "a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, nyolc napon belül elutasítja" (30. § b/). Nem mérlegelheti tehát, hogy szólnak-e indokok a mások zaklatására, bántalmazására, megfélemlítésére szerveződő rendezvény tudomásulvétele mellett, hanem a bejelentést el kell utasítania. A bejelentési kötelezettséghez kötött rendezvényt így nem lehet jogszerűen megtartani; a jogellenes gyülekezést pedig a rendőrség feloszlathatja.

A Népszabadságban megjelent írásaim alapgondolatát azért kellett itt összefoglalnom, mert az Élet és Irodalom cikket közölt Kádár András Kristóf tollából, mely részletekbe menően vitatja álláspontomat. (Jogállam, szigorítás, szabadság, ÉS, 2008/35.)

Jogértelmezésemet Kádár "kreatívnak" minősíti, és azt állítja, hogy a hatályos joganyag általam javasolt alkalmazása "sokkal károsabb a gyülekezési jog érvényesülésére, mint a Gytv. - akár a jelenlegihez képest korlátozó - módosítása", amire szerinte "égető szükség van". A "kreatív" jelző a törvényi anyagtól elrugaszkodó, kalandos jogértelmezésre utal; bár ennek nem örülök, mégis köszönettel tartozom kritikusomnak azért, hogy ellenvetéseivel alkalmat ad ítéletének részletekbe menő cáfolására. Meg fogom mutatni, hogy a bírált elgondolás cseppet sem ötletszerű, hiánytalanul működőképes, s a legkevésbé sem káros a gyülekezési jog érvényesülésére. Ha valóban szükség van korlátozásra, amiben kételkedem, annak más indokai kell legyenek; ezek ismertetésével azonban Kádár András egyelőre még adós.

Ugyanakkor előrebocsátom, hogy a Gytv. pontosítását nem tartom feleslegesnek. A szabályok pontosítása és a jogok korlátozása azonban két különböző dolog. Az előbbit - később tárgyalandó megszorításokkal - elfogadom, az utóbbit ellenzem.

Ellenvetések és válaszok
Kádár ellenvetései három csoportba oszthatók: 1) a Ket. nem alkalmazható a nyilvánvalóan jogellenes tüntetések bejelentésére, 2) ha alkalmazható volna is, az eljárás lerombolná a gyülekezési szabadság jogállami garanciáit, és 3) egyébként is működésképtelen. Érveit ebben a sorrendben veszem szemügyre. Bár igyekszem kerülni a jogászi szakzsargont, fejtegetéseim néhol technikaibbak lesznek a publicisztikában megszokottnál; ezért az olvasó elnézését kérem.

1) A Ket. alkalmazhatóságát bírálóm arra hivatkozva vonja kétségbe, hogy a jogalkotónak a jelek szerint nem állt szándékában a Ket. szabályaira bízni a Gytv. 2. §-ában a gyülekezési jog oltalmából kizárt rendezvények bejelentésének kezelését. Ezt az bizonyítaná, hogy a Gytv. kifejezetten utal a Ket.-re (a Gytv. megalkotásakor még: Államigazgatási eljárási törvény) mint a rendőrhatósági eljárás alapjára, de csak a 8. §-ban, ahol a gyülekezési jog által védett rendezvényekről van szó. Ha már a 2. §-ban kizárt rendezvényeket a Ket. segítségével kívánta volna kezelni, akkor ott kellett volna a közigazgatási hatósági eljárás szabályairól említést tennie.

Ez az argumentum erőszakoltnak tűnik. A Ket. általános szabályai automatikusan irányadók minden közigazgatási hatóságként cselekvő szerv minden eljárására nézve, melyről külön törvény másként nem rendelkezik. A puszta jogalkotói szándék nem vonhatná ki a 2. §-ban tilalmasnak minősített demonstrációk kezelését a Ket. hatálya alól: ahhoz, hogy a rendőrség mint a bejelentést elbíráló hatóság ne a Ket. általános szabályai szerint járjon el, a törvény megalkotóinak rendelkezniük kellett volna arról, hogy ezek esetében milyen speciális szabályokat kell alkalmazni.

Ha már a jogalkotói szándékon tűnődünk, indokoltabbnak látszik egy másik kérdést föltenni, melyet azonban Kádár nem vizsgál: az volt-e a jogalkotó szándéka, hogy a rendőrség vegye tudomásul a bűncselekményt megvalósító, mások jogait és szabadságát sértő rendezvények bejelentését, netán karhatalommal biztosítsa ezeket, mint Faddon a cigánysoron végigvonuló gárdisták masírozását? Ez nyilvánvalóan abszurd feltételezés volna. Ha viszont abszurd, akkor hogyan tulajdonítható olyan szándék a törvény megalkotóinak, hogy a rendőrség - külön rendelkezés hiányában - ne forduljon a Ket.-hez?

2) Vitapartnerem azt felelheti erre, hogy a speciális szabályok megalkotásának elmulasztása jogalkotói hiba. Ezzel egyetértek. A kérdés az, mennyire súlyosak a mulasztás következményei. Kádár szerint végzetesek: a jelenlegi szabályozás megfosztja a 2. §-ban tilalmazott demonstrációk bejelentőit azoktól a garanciáktól, melyekkel a 8. § szabályai szerint elbírált bejelentések élveznek, és tág teret nyit a rendőrhatósági önkény előtt. Ezekkel a megállapításokkal már nem értek egyet.

2.1) Lássuk előbb az eljárási garanciák kérdését. A gyülekezési törvény 8. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrségnek a bejelentés megérkezésétől számított 48 órán belül kell határoznia, a (2) bekezdés szerint döntését 24 órán belül közölnie kell a bejelentővel, aki a 9. § (1) bekezdése szerint a határozat közlésétől számított három napon belül bírói felülvizsgálatért folyamodhat, melyre a (2) bekezdés szerint gyorsított eljárásban, három napon belül sort kell keríteni. Ha a bíróság helyt ad a kérelemnek, hatályon kívül helyezi a rendőrség határozatát, és a rendezvényt meg lehet tartani. A Ket.-re alapozott procedúra jóval körülményesebb, érvel Kádár: a rendőrség 8 napon belül köteles elsőfokú határozatot hozni, a bejelentő az elutasító végzés ellen a felettes rendőri szervhez fellebbezhet, mely szintén bőséges idővel rendelkezik a vizsgálódásra, de még ha kedvező határozatot hoz is, az csupán az első fokon eljáró rendőrkapitányságot utasítja új eljárás indítására. Bírósághoz csak akkor folyamodhat a bejelentő, ha kérelmét másodfokon is elutasítják. Ám a bíróság rendes eljárásban dönt, ami hónapokig eltarthat, és ha döntése kedvező, az ismét annyit jelent csupán, hogy az illetékes rendőri szervet új eljárásra kötelezik. Így még az a képtelen helyzet is előállhat, hogy a rendőrség végül tudomásul veszi a bejelentést, ám évekkel a rendezvény kitűzött időpontja után. Így tehát, vonja le Kádár a következtetést, amikor a rendőrség a Gytv. 2. §-ában foglalt tilalomra hivatkozva, a Ket. alapján jár el, akkor mindazok a különleges garanciák elvesznek, melyekkel a 9. § a gyülekezési joggal élni kívánókat védi, s melyekre e jog kitüntetett fontossága miatt szükség is van.

Véleményem szerint ez a gondolatmenet egy téves premisszán nyugszik. A téves premissza úgy szól, hogy ha a rendőrség a Ket. szabályai szerint kezeli a bejelentést, akkor a felülvizsgálati eljárást is a Ket. szabályai szerint kell lefolytatni. Nem csodálom, hogy Kádár készpénznek vette ezt, hisz magától értetődőnek látszik. De csak látszatra az. Valójában hamis.

Képzeljünk magunk elé egy bejelentőt, aki kézhez kapja a rendőrkapitányság elutasító határozatát, s abból megtudja, hogy a döntés ellen a területileg illetékes főkapitánysághoz fellebbezhet. Az elutasítás indoka szerint a tervezett rendezvény mások jogait és szabadságát fenyegeti. Ő tagadja ezt; válaszában úgy érvel, hogy a hatóság gyanúja alaptalan, a szervezők békés gyülekezést készítenek elő. Érvelésének azonban nemcsak érdemi, hanem eljárási következményei is vannak. A békés gyülekezésre vonatkozó jogorvoslati eljárást ugyanis a Gytv. 9. §-a szabályozza. Ha a rendőrség az érdemi kérdést tévesen ítéli meg, akkor a bejelentőnek joga van a Gytv.-ben leírt, különleges garanciákat tartalmazó procedúrához.

Mit tesz tehát? Közvetlenül a bírósághoz fordul. Nem csupán az elutasító határozat megalapozatlanságának kimondását kéri, hanem azt is, hogy a bíróság mondja ki: a jogorvoslati eljárást a Gytv. 9. §-a alapján kell lefolytatni. A gyorsított eljáráshoz való jogát azzal támasztja alá, hogy álláspontja szerint ő - másokkal együtt - a Gytv. által védett gyülekezési szabadsággal kíván élni.

A bíróságot a következő feladat elé állítja ez a kérelem. Egyfelől az, hogy a Ket. körülményesebb jogorvoslati eljárásait vagy a Gytv. rendkívüli eljárását kell alkalmazni, az ügy érdemi megítélésétől függ. Másfelől érdemi megítélésre csak valamilyen eljárásban kerülhet sor; tehát a kétféle eljárás közül már az ítélet meghozatala előtt választani kell. De milyen szempontok alapján lehet választani?

A kérdés esetleg talányosnak tűnik, ám egyáltalán nem az. Mindkét procedúra kapcsán azt kell vizsgálni, hogy milyen hátrányt okoz, ha a vizsgálat végén kiderül, hogy a követett eljárás nem felel meg az érdemi döntésnek. Ha a bíró visszaküldi a kérelmezőt a Ket. szerinti fellebbezést elbíráló rendőrhatósághoz, s a vizsgálódás végén kiderül, hogy az elsőfokú rendőrségi döntés hibás volt, akkor a procedúra -

mint arra Kádár András is rámutat - megfoszthatja a rendezvény szervezőit és a potenciális résztvevőket a békés gyülekezéshez való joguk gyakorlásának lehetőségétől. Ez nagyon súlyos érdeksérelem. Ha viszont a bíró a Gytv. soron kívüli eljárását választva három napon belül elvégzi a rendőrségi határozat felülvizsgálatát, és megállapítja, hogy a gyanú alapos volt - a tervezett rendezvény minden ésszerű kételyt kizáró módon mások jogait és szabadságát sértené -, a gyorsított eljárással senkinek nem okoz érdeksérelmet. Nem sérti a kérelmező érdekét, hisz a kérelmező a számára legkedvezőbb procedúrában részesült. És nem sérti mások érdekeit sem, hisz senki nem szenved hátrányt amiatt, hogy a Gytv. által tilalmazott rendezvényt kizáró jogerős bírói határozat három napon belül megszületik.

Ez a választás egyben megfelel annak az alapvető jogállami szabálynak, mely szerint olyan esetekben, amikor elvben kétféle eljárás is alkalmazható ugyanarra az ügyre, mindig az állampolgár számára kedvezőbbet kell követni. Különösképpen így van ez, amikor a kedvezőtlenebb eljárás egy alkotmányos alapjog gyakorlásának garanciáitól fosztana meg.

Röviden, az elsőfokú határozat megszületése után az eljárás nem húzódik a végtelenségig, hanem a bírósági kérelem benyújtásától számított három napon belül lezárul. Azonban, vetheti Kádár ellenem, még mindig különbség lesz az elsőfokú elbírálás Gytv. szerinti határideje (24 óra plusz 48 óra) és Ket. szerinti határideje (8 nap) között, s bizonyos esetekben ez a különbség is indokolatlan hátránnyal sújthatja a rendezvény szervezőit és a részt venni szándékozókat.

Ha már beláttuk, hogy a fellebbviteli procedúra a Gytv. különleges szabályai szerint zajlik, akkor könnyen észrevesszük, hogy az elsőfokú eljárás sem futhat másként. Tegyük fel, a rendőrhatóság - abból kiindulva, hogy nyolc napja van a döntés meghozatalára - nem ad választ 72 órán belül. A bejelentő ezzel szemben - joggal - abból indul ki, hogy alapesetben három nap leteltével meg kell szülessen a határozat. Elutasító határozat hiányában úgy tekintheti, hogy a rendőrség nem emel kifogást a rendezvény megtartása ellen, nekiláthat a szervezésnek. Hogy ezt a kellemetlen helyzetet megelőzze, a rendőrség kénytelen a Gytv. által megjelölt, rövidebb határidőn belül meghozni elutasító végzését.

Összegezve: az általam javasolt megoldás nem vezetne oda, hogy "két, tartalmilag azonos (...) helyzetre két egészen különböző eljárás fog vonatkozni, melyek közül az egyik garanciális rendelkezésekkel (...) van körülbástyázva, a másik pedig semmilyen többletvédelmet nem nyújt". Mindkét esetre ugyanaz a felülvizsgálati eljárás vonatkozik: azt, amelyik garanciális rendelkezésekkel van körülbástyázva.

2.2) Kádár másik ellenérve szerint, ha elfogadjuk, hogy a rendőrség hatáskör hiányára hivatkozva utasíthatja el rendezvények bejelentését, akkor biankó felhatalmazást adunk a rendőri szerveknek, hogy bármikor ehhez a megoldáshoz folyamodjanak.

Nem látom, hogy ez miért volna így. A rendőrség egy időben meglehetős gyakran tiltott be tüntetést a közlekedés érdekére hivatkozva, és erre - Kádár is emlékeztet rá - még az idén is kísérletet tett, épp a büszkeségnapi melegmenet ügyében. Ez azonban nem jelenti, hogy a Gytv. rendelkezése, mely szerint a rendezvénynek a bejelentett helyszínen való megtartása a közlekedés biztosításához fűződő érdek alapján megtiltható, erre felhatalmazást adott volna. A hatáskör hiányára hivatkozva ugyanúgy nem lehet tetszés szerint bármit elutasítani, ahogy a közlekedés biztosításának érdekére hivatkozva sem lehet bármit betiltani. A döntést meg kell indokolni, s az indoklástól elvárható, hogy megalapozott legyen.

A magam részéről csupán kétféle megalapozott indoklást látok. Az egyik azokra az esetekre alkalmazható, amikor valakik bejelentési kötelezettséghez nem kötött rendezvényt - például esküvői bált - jelentenek be. A rendőrség ilyenkor azzal indokolja meg álláspontját, mely szerint nincs hatásköre a bejelentés elbírálására, hogy a szóban forgó rendezvény bejelentés nélkül megtartható. A megalapozott indoklások második csoportja azokra az esetekre vonatkozik, amikor a bejelentett rendezvényt nem lehet törvényesen megtartani: ezek a Gytv. 2. §-a által tilalmazott rendezvények. A rendőrségnek ilyenkor azzal kell indokolnia a hatáskör hiányát, hogy a szóban forgó rendezvény jogellenes, s ezért nem kerülhet rá sor. Ezt az indoklást pedig ugyanúgy nem lehet bármikor előhúzni a cilinderből, mint a közlekedés biztosításának érdekére hivatkozót.

Egyszóval, Kádár András véleményem szerint alaptalanul fél attól, hogy a Ket. alkalmazása tágra nyitná a kapukat a rendőrhatósági önkény előtt.

3) Csakhogy, veti végül ellenem Kádár, a bejelentésnek a hatáskör hiányára hivatkozó elutasítása - szemben a formális tiltással - a gyakorlatban semmit nem ér. A betiltott rendezvény minden további nélkül fölöszlatható. A bejelentés elutasítása azonban nem szolgál alapul az oszlatáshoz.

Bírálóm a következő fiktív példával él: tegyük fel, hogy a demonstrációt mégis megtartják, és a résztvevők "jámbor úrifiúk módjára viselkednek". Megemlít egy valós példát is: a Polgár Tamás-féle büszkeségnapi ellenmenet "jelentősebb rendbontás nélkül lezajlott", állítja. Részletkérdés, hogy Polgárék mocskolódó üvöltözése az adott helyzetben bizony-bizony kimerítette a közösség elleni izgatás büntetőjogi tényállását, úgyhogy menetük feloszlatására elégséges ok volt. Az igazi kérdés az: felhatalmazza-e a rendőrséget a bejelentés elutasítása arra, hogy már a gyülekezés kezdetén, amikor a várt jogsértő cselekedeteket még nem követték el, nekilásson az oszlatásnak? Kádár szerint nem. De vajon miért? Erről nem nyilatkozik.

Ha az elutasítás úgy kezelné a jogellenes demonstrációt, mint az esküvői bált, akkor a tudomásulvétel megtagadása bejelentést nem igénylő rendezvénnyé minősítené át a várható randalírozást. Az esküvői bál feloszlatására a rendőrség mindaddig nem tehet lépéseket, amíg ott tömegverekedés nem tör ki. Ugyanígy nem léphetne föl a jogellenesen gyülekezők ellen sem, mielőtt azok kivetkőznének "jámbor úrifiúi" mivoltukból. Ebben, és csakis ebben az esetben Kádárnak igaza volna.

Ám ha az elutasító rendőri szerv az esküvői bál analógiájára kezel egy mások bántalmazását, zaklatásukat, megfélemlítésüket célzó tüntetést, akkor súlyos hibát követ el. A jogsértő rendezvényt azon az alapon kell elutasítania, hogy az mások törvényes jogait fenyegeti. Bár maga a Gytv. nem szól arról, hogy ilyen esetben mi a teendő, ám szól a Rendőrségi törvény: "A Rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben". (Rtv. 2. § [1].) "A rendőr jogkörében eljárva

köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet (...) sértő vagy veszélyeztető tényt, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak." (Rtv. 13. § [1].) Az elutasításról döntő rendőrtiszt véleményem szerint helyesen teszi, ha a határozat indoklásában erre fel is hívja a bejelentő figyelmét.

Néhány következtetés

Remélem, sikerült megmutatnom, hogy a hatályos joganyag általam adott elemzése olyan eljárási rendet ír körül, mely - szemben Kádár András állításával - működőképes, és nem veszélyezteti a gyülekezési szabadságot. Kádár érvei tehát semmiképp nem támasztják alá a vélekedést, mely szerint "égető szükség" volna a Gytv. "a jelenlegihez képest korlátozó" módosítására.

Hozzáteszem: vitapartnerem írásából nem derül ki, minek a korlátozására gondol. Eredeti cikkemben egy bizonyos korlátozási ötletet támadtam, mellyel a büszkeségnapi atrocitások után - elsősorban szocialista körök - kampányoltak: azt ugyanis, hogy a törvénynek ki kellene zárnia az ellentüntetések lehetőségét. Kádár azonban leszögezi, hogy ezt ő sem helyeselné. Más példával pedig nem áll elő. Csupán általánosságban jelenti ki, hogy "égetően szükségesnek" tartja olyan korlátozások bevezetését, melyek "többletfeltételeket támasztanának a rendezvények szervezőivel, esetleg résztvevőivel szemben, és - elsősorban a (bírói kontrollnak alávetett) mérlegelés tekintetében többletjogosítványokkal ruháznák fel a hatóságokat".

Kádár András az egyik mértékadó jogvédő szervezet vezetője; véleményem szerint nem teszi jól, hogy ilyen általános kijelentést tesz anélkül, hogy megnevezné a korlátozást megkívánó konkrét érdeket, körülírná a korlátozó intézményt, kimutatná a korlátozás égető szükségességét, és megvizsgálná, arányos-e a korlátozás remélt hozadéka a belőle származó hátrányokkal.

Nem vitatom, hogy a gyülekezési jog gyakorlásáról és a jogellenes (mások inzultálását, bántalmazását, megfélemlítését célzó) gyülekezés megakadályozásáról, illetve szankcionálásáról rendelkező joganyag nem kellően egységes és áttekinthető. Népszabadság-beli cikkeimben magam is azt írtam, hogy a hatályos jog értelmezése és alkalmazása körül sok a zavar, s hogy a jogalkalmazói bizonytalanság részben a kodifikáció elégtelenségének tudható be. Leszögeztem, hogy a gyülekezésre vonatkozó szabályok pontosításra szorulnak. Utaltam arra, hogy szerencsésebb volna, ha a Gytv. nemcsak azt szögezné le, hogy a 2. §-ában a gyülekezési jog védelme alól kizárt rendezvények megengedhetetlenek - más törvényre hagyva az elutasítás szabályozását -, hanem maga rendelkeznék a tiltásról is. Rendelkezése a tiltás feltételeit is szigorúan körülhatárolhatná; így kimondhatná, hogy a várható jogsértésre hivatkozva csak akkor lehet egy rendezvényt betiltani, ha a jogsértés veszélye minden ésszerű kételyt kizáró módon megállapítható.

A törvényhez hozzányúlni azonban még a pontosítás céljával is csak igen megfontoltan szabad. A jogállamiság alapvető követelményei közé tartozik, hogy a jogszabályok stabilak, kiszámíthatók legyenek; ezért módosításukra csak végső esetben kerülhet sor. Amíg lehetséges, azt kell kutatni, hogyan építhető a rendelkezésre álló joganyagra konzisztens, működőképes és az egyének szabadságát tiszteletben tartó gyakorlat.

Különösen fontos erre törekedni olyan helyzetekben, amikor a jogi reformnak - még ha időszerű volna is - rendkívül rosszak a kilátásai. Ma ilyen helyzetben vagyunk.

A jogalkalmazói bizonytalankodásnak, mint erre cikkeim ugyancsak rámutattak, nem a hatályos joganyag körüli zavar a legfőbb oka. A döntő okok politikaiak, s ezeket csak politikai küzdelemben lehet kiküszöbölni. Nagyon röviden: a magyar jobb- és baloldal végzetes meghasonlásáról van szó; a jobboldal hajlamáról a baloldali kormányok legitimitásának kétsége vonására, s a baloldal bátortalanságáról, amikor kormányának ellenállással szemben kellene alkalmaznia a hatályos jogot, vágyakozásáról egy szigorúbb, szabadságkorlátozóbb állam oltalmára.

Ennek a helyzetnek egyik mellékkövetkezménye, hogy a gyülekezési törvény pontosítására - mivel a módosításhoz kétharmados támogatásra lenne szükség - gyakorlatilag nincs esély. Tetszik vagy sem, a belátható jövőben az államnak úgy kell alkalmaznia a gyülekezési törvényt, ahogyan az adva van. Ezért én Kádár András helyében nem annak bizonygatásán fáradoznék, hogy a létező szabályok nem teszik lehetővé a hathatós és ugyanakkor a jogállam elveit tiszteletben tartó rendőri fellépést a politikai huliganizmussal szemben, mert ez csak növeli a bizonytalanságot, melynek csökkenése mindkettőnk szerint elsőrendű cél. Hanem azt vizsgálnám, hogyan lehet a hatályos törvényanyag alapján jogállami választ adni a jogállam elleni támadásokra.